

ПЛАН – КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЇ ЩОДО НАВЧАЛЬНИХ ЗАХОДІВ З АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ТЕМАТИКИ В ГОЛОВНОМУ УПРАВЛІННІ ДЕРЖГЕОКАДАСТРУ У ТЕРНОПІЛЬСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Тема: «Обмеження, вимоги та заборони, встановлені Законом України «Про запобігання корупції». Відповідальність за порушення обмежень, вимог та заборон».

Цільова аудиторія: працівники Головного управління Держгеокадастру у Тернопільській області.

Навчальна мета: закріплення та поглиблення знань законодавства про запобігання корупції щодо застосування окремих положень Закону України “Про запобігання корупції” в частині обмежень, вимог та заборони, встановлених Законом, а також видів відповідальності за їхнє порушення.

План навчального заходу (навчальні питання):

1. Визначення термінів.
2. Перелік встановлених Законом України «Про запобігання корупції» вимог, заборон та обмежень.
- 3.Кримінальна відповідальність
  - 3.1.Кримінальні правопорушення, які є корупційними, у разі їх вчинення шляхом зловживання особою своїм службовим становищем;
  - 3.2.Кримінальні корупційні правопорушення;
  - 3.3.Кримінальні правопорушення, пов’язані з корупцією.
- 4.Адміністративна відповідальність.
- 5.Дисциплінарна відповідальність.
- 6.Цивільно-правова відповідальність.

Список рекомендованих джерел:

- 1.Закон України «Про запобігання корупції» (далі – Закон);
- 2.Кодекс України про адміністративні правопорушення (далі –КУпАП);
- 3.Кримінальний кодекс України (далі –КК);
- 4.Методичні рекомендації щодо застосування окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» стосовно запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, дотримання обмежень щодо запобігання корупції , затверджені наказом Національного агентства з питань запобігання корупції (далі – Національне агентство) від 21.10.2022 №13.

ТЕКСТ ЛЕКЦІЇ

1. Визначення термінів

Відповідно до частини першої статті 1 Закону **корупція** - використання особою, зазначеною у частині першій статті 3 цього Закону, наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній у частині першій статті 3 цього Закону, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей.

Законодавець розмежовує корупційне правопорушення та правопорушення, пов'язане з корупцією.

Так, згідно з частиною першою статті 1 **корупційне правопорушення** – це діяння, що містить ознаки корупції, учинене особою, зазначеною у ч. 1 ст. 3 цього Закону, за яке встановлено кримінальну, дисциплінарну та/або цивільно-правову відповідальність, тоді як **правопорушення, пов'язане з корупцією**, – це діяння, що не містить ознак корупції, але порушує встановлені цим Законом вимоги, заборони та обмеження, учинене особою, зазначеною в ч. 1 ст. 3 цього Закону. Отже, **основна відмінність між наведеними видами правопорушень полягає в тому, що обов'язковою ознакою першого є наявність ознак корупції, а другого – відсутність таких ознак**, проте останнє буде лише в разі порушення встановлених Законом вимог, заборон та обмежень. Різняться вони також з огляду на передбачені законом види юридичної відповідальності за їх учинення, відповідно до частини першої статті 65-1 за вчинення корупційних або пов'язаних із корупцією правопорушень особи, зазначені в ч. 1 ст. 3 цього Закону, підлягають притягненню до кримінальної, адміністративної, цивільно-правової та дисциплінарної відповідальності у встановленому законом порядку.

Частиною першою статті 59 Закону передбачено, що відомості про осіб, яких притягнуто до кримінальної, адміністративної, дисциплінарної або цивільно-правової відповідальності за вчинення корупційних або пов'язаних із корупцією правопорушень, а також про юридичних осіб, до яких застосовано заходи кримінально-правового характеру у зв'язку з учиненням корупційного правопорушення, підлягають унесенню до Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення, який формує та веде Національне агентство.

2. Перелік встановлених Законом України «Про запобігання корупції» вимог, заборон та обмежень.

1. Вимоги щодо прийняття антикорупційної програми та її погодження

Національним агентством (стаття 19).

2. Обмеження щодо використання службових повноважень чи свого становища

(стаття 22).

3. Обмеження щодо одержання подарунків (статті 23, 24).
4. Обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності (стаття 25).
5. Обмеження після припинення діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави, місцевого самоврядування (стаття 26).
6. Обмеження спільної роботи близьких осіб (стаття 27).
7. Вимоги щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів (статті 28 – 36).
8. Вимоги до поведінки осіб, додержання вимог закону та етичних норм поведінки (статті 37, 38).
9. Вимоги щодо пріоритету інтересів (стаття 39).
10. Вимоги щодо політичної нейтральності (стаття 40).
11. Вимоги щодо неупередженості (стаття 41).
12. Вимоги щодо компетентності і ефективності (стаття 42).
13. Вимоги щодо нерозголошення інформації (стаття 43).
14. Вимоги щодо утримання від виконання незаконних рішень чи доручень (стаття 44).
15. Вимоги щодо подання декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування (стаття 45).
16. Вимоги щодо своєчасності подання декларацій (стаття 49).
17. Вимоги щодо додаткових заходів здійснення фінансового контролю (стаття 52).
18. Вимоги щодо (стаття 53):
  - нерозголошення інформації про викривача;
  - забезпечення умов для повідомлень про порушення вимог Закону іншою особою, зокрема через спеціальні телефонні лінії, офіційні веб-сайти, засоби електронного зв'язку;
  - розгляду анонімного повідомлення;
  - вжиття заходів щодо припинення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення;
  - негайного письмового повідомлення про вчинення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення спеціально уповноважений суб'єкт у сфері протидії корупції.
19. Заборона на одержання пільг, послуг і майна органами державної влади та органами місцевого самоврядування (стаття 54).
20. Вимоги щодо проведення спеціальної перевірки (стаття 56).
21. Вимоги щодо організації проведення спеціальної перевірки (статті 57, 58).
22. Вимоги щодо прозорості та доступу до інформації (стаття 60).
23. Вимоги щодо запобігання корупції у діяльності юридичної особи (стаття 61).
24. Вимоги щодо проведення службового розслідування стосовно особи, яка вчинила корупційне або пов'язане з корупцією правопорушення (стаття 65);
25. Вимоги щодо незаконних актів та правочинів (стаття 67).

3. Кримінальна відповідальність.

3.1.Кримінальні правопорушення, які є корупційними, у разі їх вчинення шляхом зловживання особою своїм службовим становищем.

Стаття 191 (привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем);

стаття 262 (викрадення, привласнення, вимагання вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин чи радіоактивних матеріалів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживанням службовим становищем);

стаття 308 (викрадення, привласнення, вимагання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів чи заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем);

стаття 312 (викрадення, привласнення, вимагання прекурсорів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем);

стаття 313 (викрадення, привласнення, вимагання обладнання, призначеного для виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів, чи заволодіння ним шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем та інші незаконні дії з таким обладнанням);

стаття 320 (порушення встановлених правил обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів);

стаття 357 (викрадення, привласнення, вимагання документів, штампів, печаток, заволодіння ними шляхом шахрайства чи зловживання службовим становищем або їх пошкодження);

стаття 410 (викрадення, привласнення, вимагання військовослужбовцем зброї, бойових припасів, вибухових або інших бойових речовин, засобів пересування, військової та спеціальної техніки чи іншого військового майна, а також заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем).

3.2.Кримінальні корупційні правопорушення.

Стаття 210 (нецільове використання бюджетних коштів, здійсненню видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням);

стаття 354 (підкуп працівника підприємства, установи чи організації);

стаття 364 (зловживання владою або службовим становищем);

стаття 364-1 (зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми);

стаття 365-2 (зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги);

стаття 368 (прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірно вигоди службовою особою);

стаття 368-3 (підкуп службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми);
стаття 368-4 (підкуп особи, яка надає публічні послуги);
стаття 368-5 (незаконне збагачення);
стаття 369 (пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі);
стаття 369-2 (зловживання впливом).

3.3. Кримінальні правопорушення, пов'язані з корупцією

Стаття 366-2 (декларування недостовірної інформації);
стаття 366-3 (неподання суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування).

Згідно з статтею 216 Кримінального процесуального кодексу в Україні встановлена така підслідність щодо досудового розслідування корупційних кримінальних правопорушень:

Національна поліція України – слідчі органів Національної поліції здійснюють досудове розслідування кримінальних правопорушень, передбачених законом України про кримінальну відповідальність, крім тих, які віднесені до підслідності інших органів досудового розслідування.

Національне антикорупційне бюро України – щодо злочинів передбачених статтями 191, 210, 354 (стосовно працівників юридичних осіб публічного права), 364, 368, 368-5, 369, 369-2 ККУ з урахуванням умов, визначених частиною 5 статті 216 КПК України.

Завданням Національного бюро є протидія кримінальним корупційним правопорушенням, які вчиненні вищими посадовими особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та становлять загрозу національній безпеці.

4. Адміністративна відповідальність.

Цей вид юридичної відповідальності застосовують лише до правопорушень, пов'язаних із корупцією.

Відповідно до глави 13-А "Адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією" Кодексу України про адміністративні правопорушення адміністративна відповідальність передбачена за:

стаття 172-4 (порушення обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності);
стаття 172-5 (порушення встановлених законом обмежень щодо одержання подарунків);

стаття 172-6 (порушення вимог фінансового контролю);

стаття 172-7 (порушення вимог щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів);

стаття 172-8 (незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових повноважень);

стаття 172-9 (невжиття заходів щодо протидії корупції);

стаття 188-46 (невиконання законних вимог (приписів) Національного агентства з питань запобігання корупції).

Згідно зі статтею 255 КУАП протоколи у справах про адміністративні правопорушення пов'язаними з корупцією мають право складати:

Національної поліції України за правопорушення передбачені статтями 172-4-172-9 КУАП (за винятком правопорушень, вчинених службовими особами, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище).

Національне агентство з питань запобігання корупції за правопорушення передбачені статтями 172-4—172-9 КУАП (в частині правопорушень, вчинених службовими особами, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище), 188-46 КУАП).

Важливо, що адміністративне стягнення за вчинення правопорушення, пов'язаного з корупцією, відповідно до частини 4 статті 38 КУпАП, може бути накладено протягом шести місяців із дня його виявлення, але не пізніше двох років із дня його вчинення.

5. Дисциплінарна відповідальність.

Застосування такого виду юридичної відповідальності, передбачене як до корупційних, так і до пов'язаних із корупцією правопорушень. Частиною 2 ст. 65-1 Закону встановлено, що особа, яка вчинила корупційне правопорушення або правопорушення, пов'язане з корупцією, однак до якої судом не застосовано покарання або на яку не накладено стягнення у вигляді позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю, що пов'язані з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, або такою, що прирівнюється до цієї діяльності, підлягає притягненню до дисциплінарної відповідальності в установленому законом порядку.

Особа, уповноважена на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, щодо якої набрало законної сили рішення суду про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави, підлягає звільненню з посади в установленому законом порядку.

Щодо можливості застосування будь-якого виду дисциплінарного стягнення, встановленого до конкретного суб'єкта дисциплінарної відповідальності, то вона буде в разі недотримання такою особою норм (вимог, заборон, обмежень) Закону України "Про запобігання корупції".

На цей час немає чіткого переліку корупційних правопорушень і правопорушень, пов'язаних із корупцією, за які винну особу можна притягти до дисциплінарної відповідальності.

Як приклад, до дисциплінарної відповідальності за правопорушення, пов'язані корупцією, може бути притягнута особа, яка порушила такі вимоги та обмеження, передбачені Законом: обмеження щодо використання службових повноважень чи свого становища (ст. 22); обмеження щодо одержання подарунків (ст. 23); обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності (ст. 25); обмеження після припинення діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави, місцевого самоврядування (ст. 26); обмеження спільної роботи близьких осіб (ст. 27); запобігання та врегулювання конфлікту інтересів (ст. 28).

Важливо, що відповідно до частини третьої статті 65 Закону України «Про державну службу» державний службовець не може бути притягнутий до дисциплінарної відповідальності, якщо минуло шість місяців з дня, коли керівник державної служби дізнався або мав дізнатися про вчинення дисциплінарного проступку, не враховуючи час тимчасової непрацездатності державного службовця чи перебування його у відпустці, або якщо минув один рік після його вчинення або постановлення відповідної окремої ухвали суду.

6. Цивільно правова відповідальність.

Законодавством України передбачено також застосування до осіб, які вчинили корупційні чи пов'язані з корупцією правопорушення, цивільно-правової відповідальності, яка може настати лише в разі, якщо вчинені правопорушення спричинили негативні цивільно-правові наслідки у вигляді заподіяння матеріальної чи моральної шкоди. Порядок застосування такої відповідальності врегульовано Цивільним і Цивільно-процесуальним кодексами України.

З урахуванням положень ст. 61 Конституції України, слід зауважити, що до особи, винної в учиненні корупційного чи пов'язаного з корупцією правопорушення, може бути одночасно застосовано кілька видів відповідальності за те саме діяння, але за винятком поєднання кримінальної та адміністративної відповідальності, оскільки два останні види мають однакову юридичну природу.